សារៈសំខាន់នៃការនេសាទកំពីស និង ការកែច្នៃកំពីសក្រៀមជាលក្ខណៈគ្រួសារ

ករណីសិក្សា

នៅឃុំកំពង់ឃ្លាំង ខេត្តសៀមរាប នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ស្រាវជ្រាវ និងចងក្រងដោយៈ

លោក ចាយ សុមុនិ

២០០២

ស្រាវជ្រាវ និងចងក្រងដោយៈ

លោក ថាយ សុមុនី

មន្ត្រីរាជការនាយកដ្ឋានជលផល

កម្មវិធីអនុបណ្ឌិតផ្នែកគ្រប់គ្រង ស្តីពីចំណីអាហារ និងគ្រប់គ្រងពាណិជ្ជសាស្ត្រកសិកម្ម

វិទ្យាល័យភូមិន្ទកសិកម្ម ប្រទេសអង់គ្លេស

ប្រធានស្តីទីការិយាល័យអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍នេសាទនៃនាយកដ្ឋានជលផល

អ្នកផ្តល់យោបល់

លោក ណៅ ធូក

ប្រធាននាយកដ្ឋានជលផល

លោក ផៀប ឡឹង មន្ត្រីនាយកដ្ឋានជលផល

ក្រុមគំរោងករណីសិក្សា

ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិដោយមានការចូលរួម និងបណ្តាញការងារ

លោក ប៉ាទ្រិក អែវ៉ាន និងមន្ត្រីគំរោង FAO ខេត្តសៀមរាប

លោក នីកូឡា វ៉ាន់ស្យាលីន

ទីប្រឹក្សាបច្ចេកទេស គ្រោងការគ្រប់គ្រងនេសាទទឹកសាបកម្ពុជា

សមាជិកសហគមន៍កំពង់ឃ្លាំង

ទីប្រឹក្សា

លោក តូប៊ី ខាស្សិន

ទីប្រឹក្សានៃគំរោង ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ដោយមានការចូលរួម

កែសំរួលដោយៈ

លោក កេននីត រីបី

ឧបត្ថម្ភដោយៈ

-ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិនៅតំបន់បឹងទន្លេសាបរបស់អង្គការ FAO ខេត្តសៀមរាប

-ក្រុមគំរោងករណីសិក្សា ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិដោយមានការចូលរួម នៃអង្គការ WWF

-មជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវអន្តរជាតិសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍

-មជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាលសហគមន៍ព្រៃឈើថ្នាក់តំបន់

-អង្គការអុកស្វាមអាមេរិកាំង

សារៈសំខាន់នៃការនេសាទកំពីស និងការកែច្នៃកំពីសក្រៀមជាលក្ខណៈគ្រួសារ

ករណីសិក្សា

នៅឃុំកំពង់ឃ្លាំង ក្នុងខេត្តសៀមរាប

នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ស្រាវជ្រាវ និងចងក្រងដោយៈ

លោក ថាយ សុមុនី

២០០២

ករណីសិក្សានេះ បានផ្តោតទៅលើការធ្វើនេសាទ និងសកម្មភាពការកែច្នៃកំពីសក្រៀម ជាលក្ខណៈគ្រួសារក្នុងឃុំកំពង់ឃ្លាំង ក្នុងខេត្តសៀមរាប ។ ការសិក្សានេះបានអនុវត្តក្នុងរយៈពេល ចុះទស្សនកិច្ចនៅឡូតិ៍នេសាទលេខ ៦ ក្នុងខេត្តសៀមរាប ។

គេបានកំណត់ថា ការនេសាទនិងការកែច្នៃកំពីសក្រៀមមានសារៈសំខាន់ខ្លាំងណាស់សំរាប់ការរស់នៅរបស់ប្រជានេសាទក្នុងឃុំកំពង់ឃ្លាំង ជាពិសេសលើការផ្តល់ជាតិប្រូតេអ៊ីន និងការបង្កើត ប្រាក់ចំណូល ។ គេបានគិតថា សារៈសំខាន់នៃការនេសាទ និងការកែច្នៃកំពីសក្រៀមអាចនឹងត្រូវបានគេអនុវត្តនៅតាមបណ្តាក្រុមគ្រួសារជាច្រើនទៀត ដែលរស់នៅតាមបណ្តាខេត្តជុំវិញបឹងទន្លេសាប ដូចជាខេត្តបាត់ដំបង ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ខេត្តពោធិ៍សាត់ និង ខេត្តកំពង់ធំ ។

បណ្តាឧបសគ្គដែលជួបប្រទះដោយអ្នកនេសាទកំពីស និងការផ្តល់អនុសាសន៍សំរាប់ការគាំទ្រ និងការស្រាវជ្រាវបន្ត ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធទៅនឹង ភាពចាំបាច់នៃការអភិវឌ្ឍន៍នេសាទកំពីសឱ្យមាន និរន្តរភាពក៏ត្រូវបានយកមកសិក្សាផងដែរ ។

IDRC CRDI

RECOFTC

WWF

Oxfam America

អារម្ភកថា
ដំណើរការករណីសិក្សា

ដោយទទួលស្គាល់ថា ការគ្រប់គ្រងធនធានដោយសហគមន៍ (CBNRM) គឺជាទស្សនៈ និងការអនុវត្តន៍ថ្មីមួយ ចំពោះប្រទេសកម្ពុជា ការចងក្រងឯកសារអំពីបទពិសោធន៍មូលដ្ឋាន និងមេរៀន ដែលទទួលបាននេះបង្កើតចេញជាសមាសភាគសំខាន់មួយនៃការវិភាគ និងការចែករំលែកពត៌មានរវាង សហគមន៍មូលដ្ឋាន គំរោង និងភ្នាក់ងារពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗ ដែលធ្វើការទាក់ទង CBNRM នេះ ។

ការចងក្រងករណីសិក្សានេះ គឺជាផ្នែកមួយនៃគំនិតផ្តួចផ្តើមរៀនសូត្រចម្រុះមួយ (ដោយផ្អែកលើគំរូវដ្តរៀនសូត្រ ដែលជាបទពិសោធន៍មួយ) ហើយមានរយៈពេលចាប់ពីខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០១ ដល់ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០២ និងអាចមានរយៈពេលយូរជាងនេះទៅទៀត ។ ការបណ្តុះបណ្តាលដំបូងអំពីការសរសេរករណីសិក្សាដែលបានធ្វើឡើង នៅខេត្តសៀមរាបសំរាប់អ្នកអនុវត្តគំរោង CBNRM ជាង ៣០ នាក់ នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០១ ដើម្បីផ្តល់ជំនាញ គ្រឹះសំរាប់ការសិក្សាស្រាវជ្រាវ PRA ការវិភាគពត៌មានការសរសេរអត្ថបទ និងចងក្រងឯកសារ ។ ជាលទ្ធផលនៃតម្រូវការខ្ពស់សំរាប់ការងារប្រភេទនេះ វគ្គបណ្តុះបណ្តាលករណីសិក្សាមួយបានធ្វើឡើងនៅ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០១ នៅ ខេត្តរតនៈគីរី ដែលមាន អ្នកចូលរួមជាង ៤០ នាក់ ដើម្បីបង្កើនជំនាញខាងការស្រាវជ្រាវ និងជំនាញសរសេរអត្ថបទ នឹងដើម្បីផ្តួចផ្តើមបង្កើតជាក្របខ័ណ្ឌការងារដែលជាទស្សនៈទានមួយសំរាប់ការងារ CBNRM នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ ជាលទ្ធផលបានមកពីការបណ្តុះបណ្តាលនេះ យើងបានរៀបចំផែនការការងារករណីសិក្សា មួយដែលមានបញ្ចូលទាំងការកំណត់ប្រធានបទ និងសេចក្តីព្រាងគំនិត ។

ករណីសិក្សានេះ គឺជាផ្នែកមួយនៃករណីសិក្សាចំនួន ១០ ធ្វើការសំខាន់ផ្តោតទៅលើបញ្ហាជលផល និងបញ្ហាព្រៃឈើដែលបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងភូមិសាស្ត្រសំខាន់ ៤ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាដែល មានតំបន់ខ្ពង់រាប (ខេត្តរតនគិរី និងមណ្ឌលគិរី) តំបន់ទំនាបកណ្តាល (ខេត្តពោធិ៍សាត់ និងកំពង់ឆ្នាំង) តំបន់ទន្លេមេគង្គ ឬទន្លេសាប (ខេត្តស្ទឹងត្រែង និងសៀមរាប) និងតំបន់ឆ្នេរ (ខេត្តកោះកុង និងកំពង់សោម) ។

តាមករណីជាច្រើនសេចក្តីព្រាងលើកទី ១ របស់ករណីសិក្សាទាំង ១០ ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយក្រុមស្រាវជ្រាវ និងអ្នកនិពន្ធចម្រុះដោយចាប់ពី ខែ មករា ដល់ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០២ ។ សេចក្តីព្រាងលើកទី ២ ត្រូវបានលើកយកមកបង្ហាញ ដើម្បីទទួលយកនូវការផ្តល់យោបល់ក្នុងពេលធ្វើសិក្ខាសាលា និងសិក្ខាសាលាបូកសរុបដែលបានធ្វើនៅខេត្តកោះកុង ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០២ ។ នៅពេលនោះករណីសិក្សាទាំងនេះត្រូវបានពិនិត្យមើលបកប្រែជាភាសាអង់គ្លេស ហើយបានធ្វើការកែសម្រួល ដើម្បីបោះពុម្ព និងផ្សព្វផ្សាយ ។ អ្នកសម្របសម្រួលគំរោងនៅតាមមូលដ្ឋាន ដើរតួឈានមុខ ក្នុងការជ្រើសរើសប្រធានបទសម្រាប់ការសិក្សាស្រាជ្រាវការប្រមូលពត៌មាន និងការសរសេរអត្ថបទ ។ អ្នកសម្របសម្រួល និងទីប្រឹក្សាថ្នាក់ជាតិផ្តល់ជាជំនួយលើការពិនិត្យមើលលើករណីសិក្សា ការវិភាគពត៌មាន ការបកប្រែ និងការកែសម្រួល ។

ដោយធ្វើការតាមគំនិតផ្ដួចផ្ដើមនេះ បានផ្ដល់ឱ្យអ្នកចូលរួមក្នុងកម្រិតផ្សេងៗគ្នានូវឱកាសរៀនសូត្របានកាន់តែច្រើនថែមទៀត ដើម្បីចែករំលែកបទពិសោធន៍ជាមួយគំរោង និងមនុស្សផ្សេងៗ ដែលធ្វើការខាងការងារ CBNRM នៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ។ តាមមធ្យោបាយបែបនេះគំនិតផ្ដួចផ្ដើមចងក្រងករណីសិក្សា CBNRM ត្រូវបានគេប្រើជា ឧបករណ៍មួយសម្រាប់បង្កើតបណ្ដាញការងារ និងចែករំលែកមេរៀនដែលទទួលបាន ។ ករណីសិក្សាទាំងនេះ នឹងត្រូវបានគេចែករំលែកផងដែរនៅតាមវេទិកានានាដូចជា សិក្ខាសាលា CBNRM ដែលនឹងធ្វើនៅ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០២ ។ គេរំពឹងទុកថា លទ្ធផលនេះនឹងត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីជាពត៌មានដល់ការបង្កើតគោលនយោបាយទៅថ្ងៃមុខនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។

មាតិកាអត្ថបទ

ចំនួនគ្រួសារភាគច្រើននៅឃុំកំពង់ឃ្លាំងរស់នៅដោយពឹងផ្អែកលើមុខរបរនេសាទកំពិសជាសំខាន់

១-សេចក្តីផ្តើម...១

២-រដូវនេសាទកំពឹស...១

៣-ប្រភេទឧបករណ៍នេសាទ និងសំភារៈសំរាប់សាងសង់ឧបករណ៍នេសាទកំពឹស..........................១

៤-ការនេសាទ និងបច្ចេកទេសនៃការនេសាទកំពឹស...៣

៥-បណ្តាញផលិតកំពឹស..៤

៦-វិធីសាស្ត្រកែច្នៃកំពឹសក្រៀម..៥

៧-ទីផ្សារ..៦

៨-ឧបសគ្គ..៧

៩-សន្និដ្ឋាន...៨

១០-អនុសាសន៍...៨

ឧបសម្ព័ន្ធ

ប្រវត្តិរបស់អង្គការFAO "ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិនៅតំបន់បឹងទន្លេសាប"

ប្រវត្តិក្រុមគំរោងករណីសិក្សា "ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ដោយមានការចូលរួម"

នៃអង្គការ WWF..៩

សន្និដ្ឋាន..១១

ចំនួនគ្រួសារភាគច្រើននៅឃុំកំពង់ឃ្លាំងរស់នៅដោយពឹងផ្អែកលើមុខរបរនេសាទកំពីស ជាសំខាន

១.សេចក្តីផ្តើម

ជាទូទៅ ប្រជានេសាទក្នុងស្រុកដែលរស់នៅតាមតំបន់ទឹកសាប បានពឹងផ្អែកទាំងស្រុងលើការធ្វើ នេសាទ និងការរកអុសពីព្រៃលិចទឹកសំរាប់ការចិញ្ចឹមជីវិតប្រចាំថ្ងៃរបស់ពួកគេ ។ ក្នុងចំណោមសកម្មភាព ទាំងអស់នោះ ការនេសាទកំពីស គឺជាសកម្មភាពមួយធំចំបងក្នុងបណ្តាសកម្មភាពផ្សេងទៀតរបស់ពួកគេ ។ យោងតាមសំដីប្រធានភូមិ តាក្រនាង ឃុំកំពង់ឃ្លាំង ក្នុងខេត្តសៀមរាប នៅឆ្នាំ២០០១ បានឱ្យដឹងថា ក្រុមអ្នកនេសាទកំពីស និងកែច្នៃកំពីសក្រៀមមានប្រហែល៨០ភាគរយ។ សកម្មភាពនេះបានរួមចំណែកយ៉ាង សំខាន់ក្នុងការរកប្រាក់ចំណូលប្រចាំគ្រួសារ ក៏ដូចជាការផ្តល់នូវប្រភពជាតិប្រូតេអ៊ីន សំរាប់ក្រុមគ្រួសារពួកគេ ផងដែរ ។

ឯកសារនេះ នឹងបង្ហាញនូវប្រធានបទដូចខាងក្រោម:-

- -រដូវនេសាទកំពីស
- -ប្រភេទឧបករណ៍នេសាទកំពីស
- -ការនេសាទ និងបច្ចេកទេសនៃការនេសាទកំពីស
- -ប្រភេទនៃបណ្តាញផលិតផលកំពីស
- -វិធីកែច្នៃកំពីសក្រៀម
- -ទីផ្សារ
- -អនុសាសន៍

២.រដូវនេសាទកំពីស

ការនេសាទកំពីសអាចធ្វើពេញមួយឆ្នាំ ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ បណ្តាខែជាច្រើនដែលគេ ចូលចិត្តធ្វើគឺចាប់ពី ខែកក្កដា ដល់ ខែមករា ដែលជាពេលសំបូរកំពីសជាងគេ។ បរិវេណនេសាទកំពីស ជារួមគឺមាននៅតាមបណ្តោយ ដងទន្លេសាបដែលមានប្រវែងប្រហែលពី ៥ ទៅ ១០គីឡូម៉ែត្រ ពីឃុំកំពង់ឃ្លាំង ។

៣.ប្រភេទឧបករណ៍នេសាទ និងសំភារៈផលិតឧបករណ៍នេសាទកំពីស

សៃយីន និងកន្ទ្រាម បានត្រូវគេយកមកប្រើប្រាស់សំរាប់នេសាទកំពីស។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក្នុងឃុំកំពង់ឃ្លាំង សៃយីនត្រូវបានប្រើប្រាស់ច្រើនជាងកន្ទ្រាម (យោងតាមសំដីរបស់ប្រធានភូមិ តាក្រនាងនៅឆ្នាំ ២០០១ តាមរយៈទំនាក់ទំនងដោយបុគ្គល)។

កន្ទ្រាមត្រូវបានគេយកមកប្រើប្រាស់ជាយូរយារណាស់មកហើយ វាមានទ្រង់ទ្រាយជាចាច់ តូចៗ ដែលបានមកពីមែកឈើព្រៃលិចទឹកចងផ្គុំគ្នា។ ប្រជាជនយ៉ាងច្រើនក្នុងតំបន់នោះបានប្រើប្រាស់វារហូត មកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ។